

מסורת הש"ס

רש"י

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

ר"ן

צא

עין משפט
נר מצוה

(א) יבמות קטן. כתובות כב: גיטין סד: ופט: (ג) עין תוס' יבמות קטן. ד"ה ולהימנה. (א) יבמות דף ק"ח. (ד) כתובות מהל. (ה) ז"ל שלם דף ק"ח. (ו) יבמות דף סה:.

גרשתי (ה). מי מהימנה ואם אשת כהן אסור לו להחזירה: **הס** הוא. דמיעקרה משום (ו) ידיע לה דבעלה לא ידע זה אי נטמאת אי לא [האכין] אי אמרה טמאה אני לך לא מהימנה אבל היכא דאמרה גרשתי ידיעה דבעלה ידע אי משקרה אי לא (ו) לא הות אמרה הכי דחוקה דלין אשה מעיזה פניה בפני בעלה: **אדרבה**. לא (ח) מיבעינא למשנה אחרונה דלא מהימנה אלא אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנה לא הוי טעמא אלא משום דלא עבידא לבזוי נפשה דלימרה דנטמאה אי לא דהכי הוא דקאמרה: דוימנין דקיקף **לא מן גברא**. שזיער לה בעלה ומעיזה פניה בפניו. ענין אחר דתקין לה מן גברא שמוקף יצרה מן אדם אחר שנתנה זו עיניה ובשבילו מעיזה לומר לבעלה גרשתי: **והא הכא דלית לה גיטא**. דהא מילתא לא מצינא נפשה ואפילו הכי קתני נמשנה ראשונה דמהימנה וסיכי אמר אפילו למשנה ראשונה כו': **הס**. נמי אית לה כיסופא דכיון דלא סגי לה דלא קאמרה גבי זו דינא אי יורה כחן אי לרז דהכי יורה לא קאמרה והאכי מהימנה: **דהא הכא ידיעה היא**. דבעלה ידע דיורה כחן וקתני לה לא מהימנה אלמא אשה מעיזה: **דכל יומא**. לאחר תשמיש מקדמה ומשיא ידא לגברא כד לטירא דיו לאחר תשמיש ואתם יומא חד ועבדה הכי אמר לה דלא מילתא דתשמיש לא הוי האידנא: אהלווי

וגברא הוא דנסתחפה שדרה ואמרינן ליה (ה) מתני' היא האומרת טמאה אני לך יש לה כתובה במאי עסקינן אילימא באשת ישראל אי ברצון כלום יש לה כתובה ואי באונס מי קא מיתסרא על גברא ואלא באשת כהן אי ברצון כלום יש לה כתובה מי גרעה מאשת ישראל ברצון אלא לאו באונס יוקתני יש לה כתובה איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתי מהו אמר רב המנונא ת"ש האומרת טמאה אני לך דאפילו למשנה אחרונה דקתני לא מהימנה התם הוא דמשקרה ידיעה דבעלה לא ידע בה אבל גבי גרשתי ידיעה בה (ה) מהימנה ידחוקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אמר ליה (ה) רבא אדרבה אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנה התם משום דלא עבידא לבזוי נפשה אבל הכא דומינן דתקין לה מן גברא מעיזה ומעיזה מתיב רב משרשיא השמים ביני לבינך דמשנה ראשונה (ו) תיובתא דרבא הכא דלית לה כיסופא וקתני דמהימנה קסבר רבא התם כיון דלא סגי לה דלא אמרה (ו) אין יורה כחין אי לא איתא דקאמרה לא אמרה ליה השמים ביני לבינך דמשנה אחרונה תהוי תיובתא דרב המנונא והא הכא ידיעה היא (ו) ובעלה ידע בה וקתני דלא מהימנה דלא היא גופה אמרה נהי דבביאה ידע ביוורה הכי משקרא: ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש מיקדמה משיא ידיה לגברא יומא חד איתא ליה מיה לממשא אמר לה הדיא מילתא לא הות האידנא אמרה ליה א"כ חד מן גברים אהלווי

גברא הוא דנסתחפה שדרה. קדושת כהונתו גרמה לו כדפרישית במתני': **איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתי**. ונתקרה הגט או שאבד מהו להאמינה ולהחזירה לישא: **ידיעה דבעלה לא ידע**. אם אשתה אס לאו ומשום הכי משקרה ולא מיתסתא: **הס דלא עבידא לבזוי נפשה**. שבזיון ופגם הוא לה כשנאנסה הלכך אי לאו דקושטא הוה לא הות קאמרה: **דקיקף לה מגברא**. שעל ידי כעסה תתחזק מן הבעל להטיו פנים זו ולומר לו גרשתי: **השמים ביני לבינך דמשנה ראשונה**. שאמרו נאמנת תיובתיה דרבא דהאמר רבא דאפי' למשנה ראשונה כי אמרה גרשתי לא מהימנה: **הס כיון דלא סגי לה דלא אמרה אין יורה כחין אי לא איסא דקאמרה לא אמרה ליה**. דכיון שהיא זריכה לזכר דבריה כדאמרה השמים ביני לבינך זריכה לומר בפירוש מה שהיא טוענת עליו דהיינו שאין יורה כחן כסיפא לה מילתא ואי לאו דקושטא היא לא הות אמרה. ואית דגרסי כיון דקא סגי לה כלומר אחר שמאלא בצלה לומר כך: **והא הכא ידיעה היא דבעלה ידע בה**. דסלקא דעתך הכא דליהו נמי קים ליה ביורה כחן וקתני דלא מהימנה: **נהי דבביאה ידע ביורה כחין מי ידע**. מהא משמע דההיא דהשמים ביני לבינך דמתן במתני' היינו יורה כחן ודלענינא: **ודלענין הלכה קיי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת דסוגיין ככוליה הש"ס כוותיה ומדמינן לה למתניתין ש"מ שאל להמירה בלדא לינשא נאמנת אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' דקתני יולאות וטולות כתובה ועוד שהרי מספר כתובה נלמוד שכן כותב אי לכשתנשא לאחר תטיל מה שכתוב ליה כדתנן מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כתובה אלא בעיקר כתובה לבעל דכדכד דכדכד ש"ס לא עבידא מעיזה פניה ויולא ויתן כתובה ולא מיבעיא אי כהא מחמת הטענה כגון דאמרה בעינא חוטרא לירא ומרד לקבורה אלא אפילו בלא טענה נמי יכולה היא לומר אית מקיים מלות עונה וגדולה מן האמר האמר אי אפשי אלא הוא בגבדו והיא בגבדה יולא ויתן כתובה ור"ש בזה דחוקא כשהוא מגרשה ואינה מוטעת כתובה אלא אם כן עקת כשרואה לגרשה שיהא כתובה אינה נאמנת דיש לחוש שמה נהנה עיניה (באחר) בכתובה דהכי נמי מפרש דהיא דרב המנונא דלא אמרה גרשתי ותנו לי**

ע א ב מיי פ"ד מהל' אישות ה"י יח כב סמג עשין מה טעם"ה אה"ע ק"י קטו ספ"י ו ותי' קטע ספ"י ט:

תוספות

גרשתי פהו. מי אמרינן דמהימנה או דלמא עיניה נמשך בלאחר: אכל היכא דלא מהימנה דלין אשה מעיזה פניה לומר דכר שקר מבעלה בפניו ומתאם שטענין ככל דוכתא לרב המנונא דכר באשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת: תיובתא [דרבא]. דאמר לא מהימנה דהא הכא לית לה כיסופא שאין כהן דחולת [עבירה] וקתני דלא עבידא: **רבא עבידא לבזוי נפשה**. פירוש לומר דכר טמאה וזהו: **קסבר ההם כיון דלא סגי להא רבא**. כלומר אמר שהיא רוצה לומר דבר זה וגו' גדול סוה: **קסבר רב המנונא נהי דבביאה ידע**. כלומר נהי דידע שפולט הרע ביורה כחן מי ידע ולכן מעיזה אכל לומר גרשתי דבעלה ידע אי משקרה מהימנה ספק ריבויא דהכלה כרב המנונא דכמתה מקומות כהש"ס מצינן דבריו ובסוף גיטין (דף פט:) נמי אמר רב (והוא) אשה שפסטה יד וקובלה קדושתין מאחר מקדשת מדרג המנונא ואיך כי אמר דרב המנונא בפניו משמע שפוטו לכל דבר רב המנונא ומהימנה. ויש ללמוד על אשה שטוענת שבעלה אינו יכול להתקשות או שאינו בקי בדין ארץ דנאמנת דכדכד ש"ס לא עבידא מעיזה פניה ויולא ויתן כתובה ולא מיבעיא אי כהא מחמת הטענה כגון דאמרה בעינא חוטרא לירא ומרד לקבורה אלא אפילו בלא טענה נמי יכולה היא לומר אית מקיים מלות עונה וגדולה מן האמר האמר אי אפשי אלא הוא בגבדו והיא בגבדה יולא ויתן כתובה ור"ש בזה דחוקא כשהוא מגרשה ואינה מוטעת כתובה אלא אם כן עקת כשרואה לגרשה שיהא כתובה אינה נאמנת דיש לחוש שמה נהנה עיניה (באחר) בכתובה דהכי נמי מפרש דהיא דרב המנונא דלא אמרה גרשתי ותנו לי

כתובה אינה נאמנת אף לינשא כדאמר דההיא דהאשה שאמרה מת בעלי ותנו לי כתובה אינה נאמנת לינשא זריכה להביא ראייה ואם טוענת האשה שאין רעו יורה כחן אינה נאמנת נמו למשנה אחרונה. כלל מילתא כל מילי דיכול בעל לידע ומחשבו נאמנת אכל בעיניו שאין בעל יכול לידע אינה נאמנת והלכך כשטוענת שאינו יכול להתקשות יולא ויתן כתובה ואומר ריבויא דלא תטול רק מנה מאתים אכל תוספת אין לה כדאמר פירק א"ע מן הושאין גובה את הכל מן האירוסין אינו גובה אלא מנה מאתים שלא כתב אלא ע"מ לנטות ובגמרא פסק הלכה למעשה כ"ר ואיבעיא לן נכנסה לחופה ולא נבעלה חזית חופה קויה או חזית ביאה קויה ונתנה בתיוק פרי" דכל תיקו דמנונא המניח מחזירו עליו הראיה ודלא כרב אלפס דפסק כל תיקו דמנונא יתקור ולכן אף כאן כיון לביאה חזית ביאה אין לה תוספת דאף דקיי"ל כי הערלה חשונה כגמר ביאה לענין חיוב עריות הכא לענין חיבה לקנות תוספת אינה ביאה וכן מי שאינו צריך להתקשות אפילו למי' משמע מת בעריות חייב מ"מ אין כאן חזית ביאה וגם מה שהכניסה כדמנונא לא תטול רק כגמלום מה שהביאה אלא מה שרגילין לכחז מצינא דהענלה ליה דתמנין יתיר ממה שהכניסה לו דגם זה מן התוספת יש לה ולא תטול אף פסק ריבויא כדפרישית סמג דבריו: